



UPPSALA
UNIVERSITET

**Remissyttrande
2021-12-16
UFV 2021/2439**

Justitiedepartementet

Promemorian Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (Ds 2021:30)

Uppsala universitet har genom remiss anmodats yttra sig över rubricerad promemoria. Universitetet vill anföra följande.

Uppsala universitet stödjer regeringens förslag om tillåtligheten av användning av analoga och digitala verk i samband med undervisning, enligt 13 § upphovsrättslagen.

Den föreslagna nya 15 b § i upphovsrättslagen, som tillåter bland annat bibliotek att framställa exemplar av verk för att utföra text- och datautvinning för forskningsändamål, är välkommet. Det ligger i linje med direktivet syfte. Verk, exempelvis gamla böcker, kommer att bli möjliga att digitalisera i syfte att de ska bli sökbara (se Ds 2021:30 s. 64 f). Det stadgas att exemplaren inte får behållas längre än vad som är nödvändigt för ändamålet. Det vore lämpligt att i förarbetena diskutera närmare vad detta innebär. Det är knappast lämpligt att av bibliotek framställda digitala kopior, måste förstöras direkt efter en enskild omgång av text- eller datautvinning. Det finns inte någon egentlig risk för att bibliotek som framställer kopior för datautvinning, ska förorsaka att olovliga kopior kommer på avvägar, och därför att kopiorna omedelbart ska förstöras. Det framstår åtminstone som högst osannolikt. Uppsala universitet bedömer att det är viktigt att det inte blir nödvändigt för bibliotek att framställa en ny digital kopia för varje datautvinning. Det skulle kunna innebära sådant extraarbete att rätten till datautvinning blir av praktiskt liten betydelse.

Direktivet stadgar i det aktuella avseendet i artikel 4.2, att: ”Verk och andra alster som mångfaldigats och dragits ut i

enlighet med punkt 1 får behållas så länge det är nödvändigt för text- och datautvinningsändamål.” Direktivbestämmelsen förefaller vara öppen för att den digitala kopian inte omedelbart ska förstöras. Bibliotek får i så fall ha kvar en kopia av verket till dess att det görs en bedömning att intresset för text- och datautvinning upphört. Direktivtexten tycks således tillåta ett längre bevarande av digitala verkskopior än för det enskilda forskningsprojektet, vilket förefaller lämpligt med tanke på de arbetsbesparingar som är möjliga. Det vore värdefullt om detta diskuterades i och framgick av förarbetena.

Det föreslås en ny inskränkning i upphovsrätten som ger utbildningsinstitutioner rätt till digital användning av verk och andra prestationer i illustrativt syfte inom undervisning (artikel 5 i direktivet). Det är rimligt, som uttalas i utredningen, att en hel film inte bör kunna visas med stöd av undantaget. Förslaget i utredningen är, vidare, att sagda undantag inte ska gälla om det finns en avtalslicens på området. Sådana finns som regel i Sverige, vilket betyder att undantaget får liten praktisk betydelse. Uppsala universitet anser att det är ändamålsenligt att de svenska väletablerade avtalslicenserna i första hand ska användas, eftersom det ger upphovsmän en viss välmotiverad ersättning, vilket ju inte är fallet vid en ren inskränkning i upphovsrätten (se Ds 2021:30 s. 72 f).

Den nya närstående rätten för utgivare av presspublikationer i 48 b § kan komma att påverka svenska bibliotek som skapar databaser av artiklar på ett negativt sätt, trots att lagstiftningen åtminstone huvudsakligen har varit tänkt för kommersiella nyhetsaggregatorer. Det är svårt att ha en överblick över vilka databaser som finns på svenska bibliotek, innehållande presspublikationer, men användbara biblioteksdata-baser kan behöva ge mer information om sökresultatet än ”mycket korta utdrag ur en presspublikation”. Det hade varit fördelaktigt om direktivet givit utrymme för ett undantag för bibliotek, utöver existerande undantag för enskilda användare. Problemet ligger emellertid i direktivet, artikel 15.1, och inte i den svenska implementeringen. Det går således inte nu att påverka regleringen i denna del.